

Datum
2016-06-22
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2016-389

Yttrande

Till
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss från Kulturdepartementet - Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) [Ku2016/00088/D]

Kommunstyrelsen konstaterar inledningsvis att de förslag som presenteras, om de antas, i första hand kommer att påverka den politiska organisationen, politikens villkor samt möjligheten för stadens invånare att påverka den lokala politiken.

Kommunstyrelsen instämmer i förslaget om nytt mål för demokratipolitiken. Målet tydliggör behovet av att minska klyftorna mellan de som är demokratiskt aktiva och de demokratiskt passiva. Att dessa klyftor samvarierar med utbildningsnivå och socioekonomisk situation klagör än tydligare behovet av att verka för att alla medborgare aktivt deltar och upplever delaktighet. Ett jämnt inflytande är vitalt för att skapa och bevara en hållbar demokrati. Angående det nya målet konstateras i betänkandet att demokratin måste vara långsiktigt hållbar och är ”resultatet av den kamp som fördes av generationer före oss”. Demokratin är sannolikt också resultatet av det arbete som görs idag, varje dag, för att på nytt erövra den. Strävan för demokrati och utvecklingen av denna får därför aldrig upphöra. Kommunstyrelsen anser därför att i en hållbar demokrati måste behovet av att ständigt erövra och utveckla demokratin vara tydligt, vilket det inte är i betänkandet.

Kommunstyrelsen instämmer i betänkandets förslag att tillsätta en ny maktutredning. Denna utredning bör, som den förra, ha demokrati *och* makt i fokus. En utredning om demokrati och makt bör även ges i uppdrag att se över den samhällsvetenskapliga forskningen inom området. För en vital, och med betänkandets begrepp, långsiktigt hållbar demokrati, måste det finnas en samhällsvetenskaplig forskning som utifrån en vetenskaplig utgångspunkt granskar, analyserar och bidrar till utvecklingen av vår demokrati.

Vad avser betänkandets förslag om att lagstifta om folkmotion så avstyrker kommunstyrelsen förslaget och anser att det bör vara frivilligt för kommuner att införa folkmotion. Den dialog mellan förtroendevalda och invånare inför fullmäktiges behandling som förslaget syftar till tillgodoses troligen inte genom förslaget i sin nuvarande utformning. Eftersom Malmö är en så pass stor kommun kommer antalet folkmotioner förmodligen att vara begränsat.

Förslag som kan mobilisera flera tusen invånare kommer förmodligen att härröra sig till ärenden som redan är föremål för politisk behandling – exempelvis byggprojekt. Det finns en risk att det skapas falska förhoppningar om vilken möjlighet som finns att på motionsväg påverka ett ärende som har en lagstadgad gång. Kommunstyrelsen anser, om förslaget skulle komma att införas, att kravet om stöd av en procent av de folkbokförda i kommunen för att väcka en folkmotion är för högt ställt. För Malmö stads del skulle det innebära att ca 3 200 personer skulle underteckna en folkmotion för att den skulle få väckas. Det finns även en risk att det gynnar redan resursstarka personer som har bättre möjlighet att skapa opinion för sitt förslag, vilket knappast skapar politisk jämlikhet. Kravet att lämna personnummer riskerar även att hämma antalet förslag som kommer att undertecknas. Malmö stad har en bred erfarenhet och upprättade kanaler för att ta emot förslag, synpunkter och klagomål, bl.a. genom det s.k. Malmöinitiativet. Malmöinitiativet är en plattform där alla Malmöbor kan komma med förslag och synpunkter som gäller Malmö. För att ett förslag ska gå vidare som ett informationsärende till aktuell nämnd krävs att 100 personer skriver under ett förslag. Kommunstyrelsen anser att systemet fungerar väl och skapar en välfungerande dialog med Malmöborna.

Kommunstyrelsen anser att det är positivt att stärka medborgarnas möjligheter till delaktighet och inflytande, men anser att medborgardialog generellt inte bör bli en formell del av beredningsprocesserna på lokal nivå, då man inte kan försäkra sig om att de som deltar i dialogerna är representativa. Det bör vidare vara upp till varje kommun att inrätta ungdomsråd och funktionshindersråd som en formell del av kommunens beredningsprocess och således upp till kommunen att besluta om eventuella regelverk och reglementen för dessa råd. Beslutsunderlagen i den politiska beslutsprocessen måste förbättras genom olika medborgardialogsmetoder.

Kommunstyrelsen avstyrker utredningens förslag att fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska få vara föräldradig från sitt uppdrag. Kommunstyrelsen anser att detta ska vara en lagstadgad rättighet och inte något respektive fullmäktige ska besluta om.

Utredningen bedömer att fullmäktige bör ha tillräckliga befogenheter att granska och utkräva ansvar och att fullmäktige kan uppjobba en praxis för den interna granskningen av maktutövningen. Kommunstyrelsen anser att fullmäktige redan har kraftfulla granskningsinstrument. Revisionen är fullmäktiges instrument för den demokratiska granskningen. Betänkandets förslag, att fullmäktige kan ge en nämnd eller ett utskott ett granskningsuppdrag som liknar revisionens, bedömer kommunstyrelsen snarare skulle snarare splittra och försvaga granskningen istället för att förstärka den. Kommunstyrelsen anser att det är bättre att stärka revisionen än att skapa ett parallellt system.

Att fullmäktiges presidium ska kunna fatta beslut om att hålla allmänpolitiska debatter under fullmäktige utan samband med annan handläggning finns det inget behov av att fastslå i kommunallagen, eftersom denna möjlighet redan finns för kommunerna i dag. Förslaget

torde för övrigt redan vara tillgodosett genom den årliga budgetdebatten. Behovet av att debattera teman av dagsaktuell betydelse torde vara tillgodosett genom fullmäktiges frågestunder och interpellationsdebatter.

Kommunstyrelsen delar utredningens förslag att kommuner och landsting ska verka för en trygg och säker miljö för de förtroendevalda och att de får stöd ifall de utsätts för hot, våld eller trakasserier. De förbyggande insatserna är särskilt viktiga. Kommunstyrelsen anser samtidigt att det är viktigt att befintliga regler avseende stöd till förtroendevalda vid hot, våld eller trakasserier förtydligas och det är önskvärt att det i samband med lagändringen tas fram ett stöd för hur kommunerna kan och bör arbeta med frågan om trygghet och säkerhet.

Utredningens bedömning att fullmäktige bör fatta beslut om en uppdragsbeskrivning för ordföranden i styrelsen och nämnderna samt övriga förtroendevalda som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid delas inte av kommunstyrelsen. På kommunal och regional nivå har antalet blocköverskridande styren och minoritetsstyren ökat markant. Ett minoritetsstyre kan inte vara säkert på att få igenom sina förslag i fullmäktige, varför en uppdragsbeskrivning, fastställd av fullmäktige, i praktiken kan leda till att ordföranden blir begränsad i sin politiska roll.

Vidare bedöms i utredningen att partierna i fullmäktige bör överväga en begränsning av antalet mandatperioder som en person kan inneha uppdraget som ordförande. Inte heller denna bedömning delas av kommunstyrelsen. Partierna har ansvaret och bör rimligen vara fria i sin nomineringsprocess. En begränsning av antal mandatperioder för ordförande är inte heller en garanti för att minska maktkoncentrationen. Det finns fortfarande en möjlighet att några personer växlar mellan de ”tunga posterna” i kommunen. För att uppnå syftet med förslaget och få fler att ta tunga poster finns enligt kommunstyrelsen andra, bättre sätt, såsom t ex att förenkla möjligheten att kombinera politiska uppdrag och familjeliv, ge stöd till yngre och kvinnliga politiker, anordna ledarprogram och mentorskap.

Kommunstyrelsen avstyrker förslaget om försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år vid de kommunala valen. Utredningens förslag innebär att rösträtten skiljs från valbarheten. Att den som är betrodd att välja också bör ha rätt att väljas är en rimlig princip. Kommunstyrelsen anser därför att rösträtten bör vara knuten till valbarheten och inte åtskild från denna. Rösträtten är knuten till ansvar för resultatet av röstningen och bör därför vara knuten till myndighetsåldern som är den ålder då man anses vara kapabel att ta ansvar för sina handlingar och därmed ha rätt att företa alla rättshandlingar. Kommunstyrelsen anser även, om ett försök med sänkt rösträttsålder överhuvudtaget ska göras, så bör det vara lika för alla kommuner. Det kan annars bli svårt, när de handlar om en sådan fundamental rättighet, att förklara varför 16-åringar får rösta i en kommun men inte i en annan.

Betänkandet beskriver en bild och problematiserar kring ungas underrepresentation i den representativa demokratin. Det framhålls också att det generellt finns betydande skillnader när det gäller deltagande och inflytande bland unga utifrån faktorer som socioekonomisk bak-

grund, kön, funktionsförmåga, utländsk bakgrund samt att föräldrarnas bakgrund, utbildningsnivå och socioekonomiska ställning har stor betydelse för ungas inflytande. Diskussionen kring skillnaderna återspeglas däremot i låg grad i de överväganden och förslag som ges kring ungas inflytande trots betänkandets ambition att bidra till ett mer jämlikt inflytande. Kommunstyrelsen anser att diskussionen kring insatser för att främja ungas inflytande bör fördjupas och insatser för att nå de grupper som är särskilt utsatta, såsom nyanlända, socialt och ekonomisk utsatta ungdomar, funktionshindrade, bör lyftas fram ytterligare.

Förslagen på insatser, såsom sänkt rösträttsålder, att skapa inflytandeforum såsom ungdomsråd eller öka skolelevers kunskaper i kritisk granskning och källkritik, riskerar på många sätt att förstärka skillnaderna i inflytande mellan olika grupper av unga om diskussionen kring hur man når utsatta grupper uteblir. Om representationen och delaktigheten i den demokratiska processen ska förändras är det inte minst viktigt att insatserna för unga genomförs och utvärderas utifrån ett jämlikhetsperspektiv.

För att insatser ska få ett genomslag måste resurser avsättas för att stärka ungas inflytande. De insatser som beskrivs för ungas inflytande förväntas i högre grad genomföras inom ramen för befintliga ekonomiska ramar än insatser inom övriga områden och kostnaderna diskuteras i mindre utsträckning. Kommunstyrelsen anser att det måste bli tydligare att en verklig satsning på ungas inflytande även kräver att resurser avsätts för arbetet.

Kommunstyrelsen anser att demokratiutredningen på ett tydligare sätt även skulle kunna lyfta fram ungas inflytande ur ett rättighetsperspektiv, inte minst utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter. FN:s konvention om barnets rättigheter eller inflytande som en mänsklig rättighet är emellertid knappt synlig i betänkandet.

I betänkandet behandlas arbetet med ungas inflytande till stor del som en parallellprocess till övriga demokratistärkande insatser som föreslås i betänkandet. Kommunstyrelsen anser att unga istället bör integreras i övriga demokratistärkande insatser för vuxna, som en prioriterad målgrupp - inte minst de unga över 18 år. Det är i dessa insatser som unga kan ges reellt inflytande, såsom genom medborgardialoger. Unga måste vara en tydligare målgrupp i det arbetet och politiker måste på ett mer aktivt sätt uppsöka unga och genomföra dialoger på ungas villkor, utifrån deras förutsättningar och i deras vardag.

Kommunstyrelsen anser att det är positivt att skolan lyfts fram som en viktig demokratiskt fostrande arena men vill framhålla att även vuxenutbildning och utbildning i svenska för invandrare bör lyftas fram i demokratiutredningens betänkande då dessa verksamheter i stor utsträckning möter de personer som utredningen identifierat som dem som i lägre utsträckning deltar i demokratiska processer. Även verksamheter som arbetar uppsökande gentemot grupper som idag står utanför skola och arbetsmarknad bör omfattas av det demokratiska uppdraget.

Ordförande

.....
Karin Stjernfeldt Jammeh
.....

Sekreterare

.....
Pia Kanold
.....

I ärendet har Hanna Thomé (V) anmält att hon avser inkomma med en reservation.

I ärendet har Roko Kursar (L) anmält att han avser inkomma med en reservation.

I ärendet har Torbjörn Tegnhammar (M), Håkan Fäldt (M) och Noria Manouchi (M) anmält att de avser inkomma med ett särskilt yttrande.